

Клифърд Саймък

Довери ми своите скърби

Беше събота и вече клонеше към вечер, така че аз се настаних под навеса пред входната врата и реших да се напия както трябва. Бутилката си я държах подръка, настроението ми беше приповдигнато и се повдигаше все повече, когато изведнъж на алеята, която водеше към къщата, се появиха двама – пришълец и неговият робот.

Веднага се досетих, че това е пришълец. Общо взето, приличаше на човек, но по петите на хората не се мъкнат роботи.

Ако бях трезвен като кисела краставица, може би очите ми щяха леко да изскочат от орбитите – откъде ще се вземе пришълец на моята алея – и щях да се усъмня поне мъничко в това, което виждам. Но аз не бях трезвен или по-точно, бях вече не напълно трезвен.

Така че казах на пришълеца „Добър вечер“ и му предложих да поседне. А той отговори „Благодаря“ и седна.

– Ти също седни – обърнах се аз към робота и се поотместих, за да му направя място.

– Нека стои – отговори пришълецът. – Той не може да седи. Това е просто машина.

Роботът само звънна леко и повече нищо не каза.

– Пийни си – предложих аз и повдигнах бутилката, но пришълецът само поклати глава.

– Не смея – отговори той. – Метаболизмът не позволява.

Това е една от тези хитроумни думи, с които съм донякъде запознат. Когато работиш в болницата при доктор Ейбъл, без да искаш, поначаваш някои медицински безсмислици.

– Колко жалко! – възкликнах аз. – Ще възразиш ли, ако аз си пийвам?

– Ни най-малко – каза пришълецът.

Е, и аз си пийнах както трябва. Явно чувствавах, че трябва да се натряскам до козирката. После оставих бутилката, изтрих си устните и попитах няма ли нещо друго, с което бих могъл да го почерпя. Ами че то от моя страна беше ужасно негостоприемно да сеядя и да се наливам с уиски, а на него даже и да не му предлагам.

– Можете да ми разкажете за този град – отговори пришълецът. – Мисля, че името му беше Милвил?

– Милвил, точно така. А какво ти е необходимо да знаеш за него?

– Всевъзможни тъжни истории – каза роботът. Той най-после се реши да заговори.

– Роботът не греша – потвърди пришълецът и се настани в поза, която явно изразяваше очакване. – Разкажете ми за всички тукашни беди и

нещастия.

– А с какво да започна? – заинтересувах се аз.

– Защо не със себе си?

– С мен? С мен никога не са се случвали никакви нещастия. Цяла седмица мета в болницата, а в събота се напивам до смърт. В неделя ми се налага да изтреснявам, за да започна в понеделник отново да мета. Повярвай ми, мистър – обясних му аз, – няма при мен нещастия. Аз стоя здраво на своето място. Свързвам двата края...

– Но сигурно има и други...

– Че има, има. През целия си живот не си чул толкова жалби, колкото днес са се разнесли в Милвил. Тук на всеки освен на мен се случват сума ти всякакви беди. Може би нямаше да е така, ако те не се блъскаха за тях наляво и надясно...

– Това и ми разкажете – прекъсна ме той.

Наложи се да отпия още веднъж и да му разкажа за вдовицата Фрай, която живее малко по-надолу по улицата. Разказах му как целият ѝ живот е бил непрекъсната мъка: мъжът ѝ избяга от нея, когато синчето ѝ едва беше навършило три годинки, и тя взимаше пране и изжулваше пръстите си до кръв, за да се изхранят с детето, а после, когато синът ѝ навърши тринайсет или четиринайсет, не повече, открадна лека кола и го изпратиха за две години в изправителния лагер в Глен Лейк.

– Това ли е всичко? – попита пришълецът.

– В общи линии, всичко – отговорих аз. – Но, разбира се, изпуснах многото цветисти и мрачни подробности, които така охотно разказва вдовицата. Ако я чуеш как тя самата говори за това...

– А вие можете ли да уредите това?

– Какво да уредя?

– Тя сама да ми разкаже за всичко.

– Не мога да обещая – заявих честно аз. – вдовицата няма високо мнение за мен. Тя с мен и да говори няма да иска.

– Не разбирам...

– Тя е достойна, богобоязлива жена – обясних му, – а аз съм подъл безделник. А освен това и пияница.

– Тя какво, не обича ли пияниците?

– Смята, че да пиеш е грях.

Пришълецът като че ли потрепера.

– Ясно. Виждам, навсякъде където погледнеш, все едно и също.

– Значи и при вас има такива като вдовицата Фрай?

– Не съвсем такива, но с такива възгледи.

– Е, какво пък – казах аз, като сръбнах още един път, – значи нямаме друг изход. Все някак ще издържим...

– Ще ви затрудни ли много – осведоми се пришълецът – да разкажете за още някого?

– Какво ти, съвсем не! – уверих го аз.

И му разказах за Елмър Трoutър, който със зъби и нокти се докопа до юридическия факултет в Медисън и не се гнусеше от никаква работа, за да изкара пари за следването, тъй като няма родители. Той завърши курса, изкара изпита за адвокатско звание, върна се в Милвил и откри собствена кантора.

Аз не обясних на пришълеца как се случи така и защо, макар че за себе си винаги съм смятал, че на Елмър му беше дошло до гуша от бедността и се хвана за първия шанс да натрупа пари. Никой сигурно не е разбирал по-добре от него, че сделката е нечестна, та той беше юрист, не какво да е. Обаче все едно, не отстъпи и го хванаха.

– И после какво? – попита пришълецът, затаил дъх. – Наказаха ли го?

И аз му разказах как Елмър го лишиха от адвокатски права, а Елиза Дженкинз разтрогна годеща и му върна пръстена, и се наложи Елмър да стане застрахователен агент и да влачи най-жалко съществуване. Как ли само не се мъчи да си върне адвокатската практика, но все нищо не излиза.

– Всичко ли записа? – запитва робота пришълецът.

– Всичко е записано – отговори роботът.

– Какви потресавачи нюанси! – възкликна пришълецът. – Каква жестока, безутешна действителност!...

Аз така и не разбрах за какво говори и просто пак си пийнах.

А после продължих, без да чакам нови молби, и му разказах за Аманда Робинсън и нещастната ѝ любов, и за това, как тя стана най-благонравната и унила милвилска стара мома. И за Абнър Джонс и неговите безкрайни неудачи: той никак не искаше да се раздели с убеждението, че се е родил велик изобретател, и семейството му живее в постоянен глад и кавги, а той само това си и знаеше, да изобретява...

– Каква скръб! – Възкликна пришълецът. – Каква удивителна планета!...

– Добре е да се въздържате вече – предупреди го роботът. – Известно ви е какво ще стане после...

– Само още една – примоли се пришълецът. – Аз съм съвсем добре. Една съвсем, съвсем последна...

– Виж какво – казах му аз, – нямам нищо против да ти разказвам клюки, щом това ти харесва. Но хайде отначало ти да ми разкажеш поне малко за себе си. Доколкото разбирам, ти си пришълец...

– Разбира се – отговори пришълецът.

– И си долетял при нас с космически кораб?

– Е, с нещо като кораб...

– Но ако ти си пришълец, как така говориш по нашенски толкова гладко?

– А, вие за това ли? – каза пришълецът. – Това не е много приятен въпрос за мен.

Роботът съкрушено поясни.

– Те го обраха до шушка.

– Значи си платил за това?

– Прекалено много – отговори роботът. – Те видяха, че няма търпение, и много вдигнаха цената.

– Но аз ще се разплатя с тях – добави пришълецът. – Ако не успее да извлека печалба от това пътуване, нека никога повече не ме наричат...

И той произнесе нещо дълго, засукано и свършено безсмислено.

– Тебе така ли те наричат? – попитах аз.

– Разбира се. Но вие ме наричайте Уилбър. А работа... на работа може да му викате Лестър.

– Привет, момчета! – казах аз. – Много се радвам да се запозная с вас. Моето име е Сам.

И аз си пийнах още глътчица. Седяхме под навеса, и изгряваше луна, и светулки блещукаха сред храстите с люляк, и светът беше готов да затанцува. Досега никога в живота ми не ми е било толкова хубаво.

– Хайде още една – умоляващо произнесе Уилбър.

Тогава аз му преразказах няколко истории на болести, заимствувани от психиатрията. Стараех се да избирам по-тежки случаи и Уилбър започна да реве, а роботът заяви:

– Сам виждате каква я свършихте. Хвана го пиянска истерия.

Но тогава Уилбър изтри очи и съобщи, че всичко е наред и аз само да не спирам, а той ще се постарее по някакъв начин да се съдържа.

– Какво има? – попитах аз, леко удивен. – Ти напиваш ли се от тези тъжни истории?

– А вие какво мислехте? – отговори роботът Лестър. – За какво би седял иначе тук да слуша брътвежите ви?

– А ти също ли се напиваш? – осведомих се аз за Лестър.

– Разбира се, че не – отговори Уилбър. – Той е лишен от емоции. Това е просто машина.

Аз пийнах още един път и хубавичко обмислих всичко и всичко ми стана ясно като бял ден. И доверих на Уилбър своята философия за живота:

– Днес е събота вечер, точно време да се налочиш и да поплачеш на нечие рамо. Така че, давай...

– Аз съм за – изхлипа Уилбър, – докато езикът ви се обръща, аз съм за...

Лестър звънна леко, вероятно за да изрази недоволството си, но замълча.

– Запиши всяка дума – заповяда Уилбър на работа. – Ще изкараме от това милион. Трябва да си възвърна всичко, което платих за обучението. – Той тежко въздъхна. – Не, не съжалявам за парите. Каква прелестна, преизпълнена със скърби планета!

И аз откарах и повече не намалих оборотите, нощта ставаше все по-кратка с всяка благословена минута.

Някъде към полунощ аз така се натрясках, че едва се държах на крака, а Уилбър хълцаше през сълзи и ние по общо съгласие се предадохме. Изкачихме стълбите и прегърнати влязохме през вратата в къщи, по-точно аз загубих Уилбър по пътя, но някак си се добрах до кревата и повече нищо не помня.

Когато се събудих, веднага разбрах, че е неделно утро. Слънцето грееше в прозореца, беше ясно и миришеше на престорено благочестие, както винаги в неделите в нашия край.

Обикновено в неделя е тихо и само това е достатъчно, за да не обичаш неделите. Обаче днешната съвсем не изглеждаше тиха. Отвън се носеше ужасен шум. Като че ли някой мятал камъни в празна консервена кутия.

Изскочих от леглото и вкусът в устата ми беше така отвратителен, както и трябваше да се очаква. Тогава потърках очи, в тях като че ли беше сипан пясък, затътрих се към другата стая и тъкмо прекрачих прага, когато едва не настъпих Уилбър.

Първо здравата се уплаших, а после си спомних кой е той и застинах, като го гледах и не вярвах съвсем на очите си. Помислих си че, не дай боже е мъртъв, но веднага се убедих – жив е. Той лежеше проснат по гръб, отворил плоската си като на сом паст и подобните му на пера мустаци при всяко издишване щръкваша нагоре, а после падаха.

Аз го прекрачих и се запътих към вратата, за да разбера каква е тази

тупурдия на двора. Там стоеше Лестър, роботът, точно на това място, където го бяхме оставили вечерта, а на алеята се беше събрала банда хлапетии и го замеряха с камъни. Хлапетата се бяха случили точни като по поръчка. Всяко хвърляне – в Лестър, почти без пропуск.

Викнах им и те се разбягаха. Те ли не знаеха какъв пердах мога да им дръпна!

Едва успях да се върна в къщата и по алеята влетя кола. От нея изскочи Джо Флечър, нашият шериф, и аз веднага разбрах, че настроението му е – не дай боже! Джо спря пред стълбата, сложи ръце на кръста и се зае да ни изпепелява с поглед – отначало Лестър, после мен.

– Сам – попита той с отвратителна насмешка, – какво става тук? Някой от твоите люлякови слонове е оживял и се е явил при теб на пост?

– Джо – казах аз тържествено, като пропуснах край ушите си оскърблението, – разреши ми да ти представя Лестър.

Джо беше съвсем готов да ми закрепчи, когато на вратата се появи Уилбър.

– А това е Уилбър – добавих аз. – Уилбър е пришълец, а Лестър, както сам разбираш...

– Уилбър кой? – гракна Джо.

Уилбър излезе на стълбите и обяви:

– Какво скръбно лице! И колко благородно при това!

– Той има предвид теб – поясних аз на шерифа.

– Ако възнамерявате да продължавате в този дух – изръмжа Джо, – ще ви насадя и двамата в пандиза.

– Аз не исках да ви обидя – каза Уилбър. – Ако, без да искам, съм наранил вашите чувства, готов съм да поднеса извинение.

Чувствата на Джо – направо да се гръмнеш!

– Виждам от пръв поглед – продължаваше Уилбър, – че животът не ви е глезил...

– Което е истина, истина е... – съгласи се Джо.

– Мен също – каза Уилбър и седна на стъпалата. – А сега настанаха дни, когато, както и да се стараш, не можеш да спестиш и цент.

– Мистър, вие сте прав! – откликна Джо. – И точно това казах аз на своята стопанка тази сутрин, когато започна да ми трие сол на главата, че на дечицата обувките са се протрили...

– Направо е чудо как още ни се удава да изкараме за прехрана.

– Слушайте, вие още нищо не знаете...

И гръм да ме удари – не успях и до три да преброя и Джо седна до

пришълеца и започна да му докладва мъките си.

– Лестър – предупреди Уилбър, – не забравяй да запишеш всичко това...

Аз се повлякох обратно към къщи и бързо гаврътнах една чашка, за да успокоя стомаха си, преди да пристъпя към закуската. Общо взето, не ми се ядеше, но знаех, че трябва. Намерих яйца и бекон и се замислих с какво да нахраня Уилбър. Изведнъж си припомних за неговия странен метаболизъм. Който не понася алкохол, а щом на пришълеца не му допада добро уиски, то не вярвам да се нахвърли на бекон с яйца.

Не бях успял още да приключа със закуската, когато през задната врата при мен в кухнята се втурна Хигман Морис. Хиги, нашият кмет, стълбът на църквата, член на училищния съвет, директор на банката и въобще – голяма клечка.

– Сам – завреся ми той, – достатъчно се натърпя нашият град от теб! Примирявахме се с твоето пиянство и с твоята безполезност, и с отсъствието на патриотизъм, но това вече е много!

Аз изтрих яйцата от брадичката си.

– Кое е много?

Хиги едва не се задуши от негодувание.

– Това публично представление! Този безплатен цирк! Нарушение на обществения ред! И освен това – в неделя!...

– Ето какво било – казах аз, – Вие намекувате за Уилбър и работата му.

– Пред къщата се е събрала тълпа, на мен ми позвъниха вече десет души, а Джо си седи там с твоя... с твоя...

– Пришълец – подказах аз.

– И реват, прегърнати като тригодишни деца, и... какво? Пришълец!

– Точно така – потвърдих аз. – Какъв друг според вас може да бъде?

Хиги с трепереща ръка притегли към себе си стол и безсилно се отпусна на седалката.

– Самюъл – тихо каза той, – повтори думите си още един път. Изглежда, нещо не съм чул добре.

– Уилбър е пришълец – повторих му аз, – от друг свят. Той и роботът му са дошли при нас, за да слушат тъжни истории.

– Тъжни истории?

– Точно така. На него му харесват тъжни истории. На едни им харесват весели истории, на други – неприлични. А на него пък тъжни.

– Той е пришълец – произнесе Хиги, без да се обръща към някого.

– Пришълец, пришълец, не се съмнявайте – отзовах се аз.

– Ти напълно ли си уверен в това?

– Напълно.

Хиги се развълнува.

– Нима не разбираш какво значи това за Милвил! Нашият мъничък градец – първото място на Земята, което е посетено от пришълец!

Аз исках само едно – да млъкне и да се измита, и да ме остави да обърна една чашка след закуската. Хиги не пиеше, особено в неделя. Той в най-добрия случай би умрял от ужас.

– Сега към нас ще заприждат от цял свят! – закрещя Хиги. Скочи от стола и се втурна от кухнята в стаята. – Аз съм длъжен официално да приветствувам високия гост!...

Повлякох се след него – не бих си простил, ако изпуснех такова зрелище.

Джо беше успял да си отиде, Уилбър седеше под навеса сам и аз забелязах, че вече добре се е натряскал. Хиги се приближи до него, изпълил гърди, простря напред ръка и започна тържествено, в пълна форма:

– На мен като на кмет на град Милвил ми доставя огромно удоволствие да ви предам нашия сърдечен привет...

Уилбър му стисна ръката и каза:

– Да бъдеш глава на града, това е и висока чест и голяма отговорност. Умът ми не го побира как не се огъвате под тежестта на подобен товар.

– Да си призная, от време на време... – промълви Хиги.

– Но вие, както се вижда, принадлежите към числото на хората, загрижени изцяло за благополучието на своите близни, а после естествено принудени всеки ден да се сблъскват с неразбиране и неблагодарност...

Хиги тъжно се отпусна на стъпалото.

– Сър – обърна се той Към Уилбър, – няма да повярвате колко мъки ми се налага да понасям.

– Лестър – произнесе Уилбър, – не забравяй да запишеш...

Аз си влязох в къщи. Това не можех да го понеса.

На улицата вече се беше събрала цяла тълпа. Джейк Елис, боклукчията, и Дон Мейърс, стопанинът на „Веселия мелничар“, и много други. И още там – който пожелаеше я изблъскваше, а тя все едно отново се подаваше – се въртеше вдовицата Фрай. Хората както обикновено отиваха на църква и поспираха по пътя да погледат, после продължаваха, а на тяхно място веднага се появяваха други и тълпата никак не редеше,

а напротив, растеше и растеше.

Отидох в кухнята и обърнах своята чашка, измих съдовете и пак се замислих с какво да нахраня Уилбър. Макар че в настоящия момент той, съдейки по всичко, не се нуждаеше особено от храна.

После отидох в стаята, седнах в креслото люлка и изритах чехлите от краката си. Сediaх в люлката, мърдах си пръстите на краката и размишлявах за това, колко дивашки е навикът на Уилбър да се налива с тѣга вместо с добър алкохол.

Денят беше топъл, аз се отпуснах и от полюляването, разбира се, ме налягаше дрямка, затова, когато изведнѣж се опомних, разбрах, че не съм сам. Не видях веднага кой е това, но все едно знаех, че в стаята има някой.

Оказа се вдовицата Фрай. Беше облякла неделната си рокля – след толкова години, в които тя минаваше от другата страна на улицата, като че ли само видѣт на моята колиба или моят собствен вид можеха да осквернят зрението ѝ, след толкова години тя се яви при мен издокарана и със сияйна усмивка! А аз си седя махмурлия и само по едни дѣнки.

– Самюъл – каза вдовицата Фрай, – не мога да не споделя с теб. Според мен твоят мистър Уилбър е просто чудо...

– Той е пришѣлец – отговорих аз. Току-що се бях събудил и още не бях съвсем на себе си.

– Няма значение какъв е! – възкликна вдовицата. – Той е джентълмен, преизпълнен с такова съчувствие... Никак не прилича на жителите на този ужасен град.

Аз скочих на крака, без да знам всѣщност какво да предприема. Тя ме свари неподготвен, във възможно най-непредставителен вид. Всеки друг от белия свят можех да очаквам на гости, само не и нея. Едва не ѝ предложих да си пийне, но, слава богу, в последната секунда се опомних.

– Вие какво, говорихте ли с него? – попитах, заеквайки.

– И аз, и всички останали – каза вдовицата Фрай. – Той е така обаятелен! Споделиш с него грижите си – и те като че ли отлитат. Там цяла тѣлпа народ чака своя ред.

– Е, какво пък – казах ѝ аз, – радвам се да чуя това от вас. Но как издържа той такъв товар?

Вдовицата се приближи още към мен и сниши гласа си до шепот.

– Според мен той изнемогва. Бих казала... бих казала, че той е в състояние на опиянение, ако не се страхувах, че ще го обидя.

Аз бързичко погледнах часовника си.

– Леле мале! – изтръгна се от мен.

Беше вече почти четири часът следобед. Уилбър е преседял там шест или седем часа без прекъсване, поглъщайки безразборно всички скърби, които може да му предложи това градче. Сега той много ясно се е натряскал до козирката.

Хвърлих се към вратата и съвсем навреме: Уилбър седеше на стълбите, сълзи течаха по лицето му и слушаше не кой да е, а Джек Ритър – по-нахален лъжец от стария Джек няма да срещнете нито в нашия щат, нито в съседните. Той навярно затрупваше Уилбър с пълни измислици, които съчиняваше в момента.

– Извинявай, Джек – подхвърлих аз и вдигнах Уилбър на крака.

– Но аз точно му говорех за...

– Върви си в къщи! – изпътках му аз. – И останалите също! Вие сте го напили до козирката...

– Мистър Сам – призна Лестър, – колко се радвам, че дойдохте. Мене той въобще не ме слуша.

Вдовицата Фрай придържаше вратата, а аз довлякох Уилбър вътре и го положих на леглото си, за да си отспи. Вдовицата ме чакаше на стълбите.

– Знаете ли, Самюъл – каза тя, – приготвила съм пилета за вечеря. Те са повече, отколкото бих могла да изям сама. Не искате ли да дойдете и да ми направите компания?

За миг просто онемях. После поклатих глава.

– Благодаря за поканата, но трябва да се грижа за Уилбър. На работата той не обръща нула внимание.

Вдовицата беше разочарована.

– Може би някой друг път?

– Да, някой друг път.

Когато тя се отдалечи, излязох отново и поканих Лестър в къщи.

– Можеш ли да седиш – попитах го аз, – или само стоиш?

– Само стоя – отговори Лестър.

Тогава се успокоих, нека си стои, и сам седнах в стола-люлка.

– Какво яде Уилбър? – попитах аз. – Сигурно е огладнял.

Роботът отвори една вратичка в средата на гърдите си и извади бутилчица със странен вид. Разклати я и чух как вътре нещо задрънка.

– Това е неговата храна – Каза Лестър. – Приема по една бутилчица на ден.

Лестър вече се канеше да постави бутилчицата обратно. Когато от вратичката изпадна претъпкана обемиста пачка. Роботът се наведе и я

вдигна.

– Пари – поясни той.

– Значи при вас там също има пари?

– Тези ни ги дадоха, като минахме обучението. Стодоларови банкноти.

– Стодоларови!...

– Иначе би се получило прекалено обемисто – учтиво отговори Лестър, напъха парите и бутилчицата обратно в дълбините на гърдите си и затвори вратичката.

Аз седях като ударен. Стодолароки банкноти!...

– Лестър – посъветвах го аз, – не би трябвало да показваш тези пари на който ти падне. Няма да мине дълго и ще се опитат да ги откраднат.

– Знам – отговори Лестър. – И ги пазя добре.

Той се потупа по гърдите. Такова потупване без проблеми може да откъсне главата на човек.

Аз седях, полюлявах се в креслото и от изобилието на разни мисли ми се струваше, че мозъкът ми също се люлее – назад в такт с креслото. Първо, Уилбър със своя дивашки начин на напиване, второ, поведение на вдовицата Фрай, а още и тези столарови банкноти.

Особено столаровите банкноти.

– Слушай, каква е тази работа с вашето обучение? – поинтересувах се аз. – Ти спомена, че било нелегално...

– Възможно най-нелегалното – отговори Лестър. – С това се занимава един извратен тип, който се е прокраднал тук и е записал всичко на лента, а сега тайничко търгува...

– Но защо се е прокраднал? Защо тайничко?

– Забранена зона – отговори Лестър. – Извън пределите на разрешеното. Зад позволената черта. Ясно ли се изразявам?

– И този извратен тип се е досетил, че може да ви продаде информацията, записана на лента, и това... как го нарече?

– Модел на чужда култура – отговори Лестър. – Логиката ви води по верен път, само че в действителност не е толкова просто.

– Сигурно не е – съгласих се аз. – И този извратен тип грабна паричките ви, нали?

– Точно така. Заграби сума ти пари.

Поседях още малко, после отидох да нагледам Уилбър. Той спеше непробудно, при вдишване всмукваше мустаците си в сомовата си паст, а при издишване ги изплюваше обратно. Тогава се отпавих към

кухнята и си приготвих обяд.

Тъкмо хапнах, когато на вратата се почука. Този път се оказа доктор Ейбъл от болницата.

– Добър вечер, док – казах аз. – Сега ще донеса нещо за пиене.

– Ще мина и без пиене – откликна док. – По-добре ми покажи твоя пришълец.

Той отиде в стаята, видя Лестър и така си и замръзна. Лестър, изглежда, разбра, че докторът е удивен не на шега, и се постара веднага да го успокои.

– Аз съм така нареченият робот на пришълеца. Независимо от очевидния факт, че съм просто машина, аз съм в същото време и предан слуга. Ако искате да ни доверите скърбите си, можете конфиденциално да ги съобщите на мен. А аз няма да пропусна да ги предам на господаря си.

Докторът като че ли леко се олюля, но все пак се задържа на крака.

– Всякакви скърби ли приемате – попита той, – или предпочитате някакъв особен вид?

– Господарят – отговори Лестър – предпочита дълбоката печал, но не се отказва и от скърби от всякакъв друг вид.

– Уилбър се натряква от тях – вметнах аз. – Сега е в спалнята, спи след запоя.

– Освен това – продължаваше Лестър, – между нас казано, такава стока не е трудно и да се продаде. При нас, в къщи, ще се намерят не малко страстни търсачи на първокачествени мъки, присъщи за дадена планета.

Веждите на доктора излетяха така високо, че почти докоснаха косата му.

– Всичко е честно и почтено – уверих го аз. – Без никакви фокуси. Искате ли да видите Уилбър?

Док кимна, поведох го към леглото и ние застинахме до възглавницата, като гледахме Уилбър от горе на долу. Изтегнатият спящ пришълец представляваше доста отвратително зрелище.

Док вдигна ръка към челото си и със сила я прекара през лицето си, разтегляйки челюст и придобивайки сходство с хрътка. Големите му, тлъсти, увиснали устни издадоха под дланта жвакащ звук.

– Проклет да съм! – произнесе док.

И се обърна, и излезе от спалнята, а аз се повлякох след него. Той, без да спира, се отправи към вратата и излезе навън. Спусна се донякъде по алеята, спря и ме дочака. А после внезапно протегна ръка и ме хвана

за ризата – тя така се изпъна, че едва не се скъса.

– Сам – каза той, – ти работиш при мен от много години и вече си доста стар. Повечето хора на мое място биха те уволнили и биха си взели някой по-млад. Аз съм в правото си да те уволня в минутата, в която пожелаея.

– Навярно е така – отговорих аз и изпитах гнусно чувство, защото досега никога не се бях замислял, че някога ще ме уволнят. Мета си съвместно в болницата и не бягам от мръсна работа. Представете си колко ще бъде гадно, когато дойде поредната събота, а аз нямам пари за пийване!

– Ти беше предан и честен работник – продължаваше междувременно докторът, вкопчил се в ризата ми, – а аз добър шеф. Винаги съм ти давал бутилка за Коледа и още една за Великден.

– Съвсем вярно – потвърдих аз. – Всичко до последната дума.

– Ти няма да започнеш да мамиш своя приятел, доктора – каза док. – Всички останали в това глупаво градче може, но своя приятел доктора – не.

– Но, док – запротестирах, – аз въобще никого не мамя...

Док накрая отпусна ризата ми.

– Бог да е с теб, аз и не мисля, че лъжеш. Всичко ли е действително така, както ми говориха? Той седи и изслушва чуждите беди, и тези, които са поговорили с него, започват да се чувствуват по-добре?

– Вдовицата Фрай уверява, че да. Казва, че като поседяла с него, грижите като че ли отлетели.

– Святата истина, Сам?

– Святата истина.

Доктор Ейбъл се развълнува. Той отново ме хвана за ризата.

– Ти не виждаш ли какво ни е паднало от небето? – едва не закрещя той.

– На нас? – запитах аз.

Той не ми обърна внимание.

– Най-великият психиатър – изрече док, – когото някога светът е познавал! Най-големият принос в психиатрията от самото начало на света. Разбираш ли накъде бия?

– Да, разбирам – казах аз, макар че въобще нищо не разбирах.

– Най-много – изрече док – чокечесткото се нуждае от някой или нещо, на когото или на каквото да може да прехвърли грижите си. Някой, който с едно магическо докосване да прогони всички тревоги. Цялата работа тук, разбира се, е в изповедта – в това, символично да

прехвърлиш своя товар на чуждите плещи. Един и същи принцип работи в църковната изповедалня, в професионалната психиатрия и в дружбата – дружбата е дълбока и здрава само тогава, когато на рамото на приятеля може да се поплаче...

– Док, вие сте прав – казах аз, като започнах по малко да загревам каква е работата.

– Бедата е там, че приемащият изповедта също е човек. И по човешки е ограничен, а на този, който се изповядва, това му е известно. Не е по силата на изповедника да гарантира, че ще съумее да сподели всяко нещастие, всяка страст. А тук пред нас е нещо принципно различно. Пришълецът е същество от звездите, не е свързан с човешките предразсъдъци. От самото определение следва, че той е в състояние да приеме всякакви скърби и да ги събере в своето нечовешко естество...

– Док – закрепях аз, – ако можехте да получите Уилбър в болницата!...

Док мислено потриваше ръце.

– Точно за това мислех и аз.

С какво удоволствие бих се ритнал по задника за глупашкия си възторг! После напрегнах сили, само и само да си възвърна загубените позиции.

– Не знам, док. С Уилбър сигурно няма да се договорим.

– Е, какво, дай да се върнем и да опитаме.

– Не знам – заопъвах се аз.

– Не трябва да се губи нито минута. На сутринта слуховете ще плъзнат на много мили наоколо и тук няма да може да се диша от репортери, телевизионни фургоци и бог знае още какво. Ще нахлуят учени сополанковци, правителствени агенти и работата ще се изплъзне от ръцете ни.

– По-добре да поговоря с него на четири очи – казах аз. – Той сега не плаче, и да ми напомня, че ние с него сме стари приятели и той винаги ми е оставял бутилка за Коледа и още една за Великден.

Вече смях да изляза от стаята... и се вкамених.

На вратата стоеше втори Уилбър. Макар че, щом се вгледах в него по-внимателно, веднага улових някои разлики. И не успя новият Уилбър и дума да изговори, не успя и крачка да пристъпи, когато изпитах тягостното чувство, че всичко отиде по дяволите.

– Добър вечер, сър – казах аз. – Много мило от ваша страна да наминете към мен.

На него и окото му не мигна.

– Както виждам, имате гости. Много ми е мъчно, но ще се наложи да се разделите с тях.

Лестър завънтя зад гърба ми, като че ли му се разглобиха тенекиите, а Уилбър се изпъна, като че ли глътна бастун, и побеля като платно.

– Но защо така? – застъпих се аз. – Те едва пристигнаха...

– Вие не долавяте същността на нещата – съобщи пришълецът, който стоеше при вратата. – Те са нарушители на закона. Аз съм упълномощен да ги заловя.

– Приятел – обърнах се към Уилбър, – искрено съжалявам. Така си и знаех, че нищо няма да излезе.

– Сега – заяви на Уилбър вторият пришълец – вие окончателно се убедихте в това и престанете с вашите опити...

Всичко беше от ясно по-ясно, ако поне малко си поразмърдаш мозъка – даже е учудващо, че не се досетих за това по-рано. Та нали, ако Земята е забранена за авантюристите, които са събрали информация за обучението на Уилбър, то още повече...

– Мистър – обърнах се аз към този пришълец, който заседна на вратата, – тук има някои неща, за които вие очевидно не си давате сметка. Не бихме ли могли ние с вас да обсъдим тази работа насаме?

– Бих се радвал – отговори изключително вежливо пришълецът, – но, моля ви, разберете, че аз съм задължен да изпълня дълга си.

– Но точно за това става дума – казах аз.

Пришълецът се отдели от вратата, даде знак и в стаята се втурнаха два робота, до този момент стояли зад вратата, където не ги бях видял.

– Мерките за безопасност са взети – заяви пришълецът – и ние сме в правото си да се оттеглим за разговор. Готов съм да ви изслушам с най-голямо внимание...

Запътих се към кухнята и той ме последва. Седнах на един стол, а той седна срещу мен.

– Трябва да ви поднеса извиненията си – сериозно каза той. – Този негодник е проникнал на вашата планета и лично при вас по нечестен начин.

– Мистър – казах му аз в отговор, – вие съвсем не ме разбрахте. На мен този ваш преследван от закона ми харесва.

– Харесва ви? – попита той потресен. – Но това е немислимо! Той е долен пияница, освен това...

– Освен това – довърших аз вместо пришълеца, взимайки инициативата – той ни носи огромна полза!

Пришълецът като че ли го удари ток.

– Вие не знаете какво говорите! Той измъква от вас скърбите ви и ги смуче по най-отвратителен начин, записва ги на лента, за да ги преживява отново и отново за ваш вечен срам, и освен това...

– Това съвсем не е така! – креснах аз. – Ние имаме полза, когато измъкваме своите скърби и ги изваждаме на показ...

– Отвратително! Освен това нескромно! – той се запъна. – Какво казахте?...

– Записването на нашите скърби ни е от полза – произнесох аз с най-голямата си възможна тържественост. – Това е въпрос на светоусещане.

Пришълецът се удари с длан по челото и перата около сомовата му паст щръкнаха и затрептяха.

– Нима е възможно това да е истина? – каза той, обзет от ужас. – Ако една цивилизация е толкова примитивна, така потънала в грехове и безсрамие...

– Като нас например – подкрепих го аз.

– На нашата планета – заяви пришълецът – няма нито тревоги, нито скърби. Или поне във всеки случай не много. Ние сме съвършено приспособени за живота.

– А такива като Уилбър?

– Уилбър?

– Вашият приятел. Който е в стаята – поясних аз. – Не можех да изговоря името му, така че го наричам Уилбър. Впрочем...

Той прекара ръка по лицето си и каквото и да разправяше, беше ясно като бял ден, че в този момент са го налегнали грижи.

– Наричайте ме Джейк. Наричайте ме както сметнете за добре. Само да намерим изход от това глупаво положение.

– Няма нищо по-просто – отговорих аз. – Оставете Уилбър тук, това е всичко. На практика те съвсем не са ви скъпи, нали?

– Те? Скъпи? – заяви Джейк. – Те ни носят само неприятности. Но ние сме ги създали, ние отговаряме за тях. Нямаме право да прехвърляме този товар на вашите плещи.

– Значи има и други такива като Уилбър?

Джейк печално кимна.

– Ние ще ги приберем всичките – реших аз. – И ще ги обичаме много, всички до един.

– Вие сте го побъркали!

– Разбира се – потвърдих аз. – Точно затова са ни необходими и те.

– Уверен ли сте в това, не изпитвате ли и капка съмнение?

– Съвършено съм уверен.

– Приятел – заяви Джейк, – тогава да си стиснем ръцете!...

Аз протегнах ръка, за да я стисне, но той, изглежда, и не забеляза ръката ми. Стана от стола и само да можехте да видите какво безкрайно облекчение се изписа на лицето му. После се обърна и гордо тръгна към вратата.

– Ей, почакайте за минутка! – завиках аз. Та нали трябваше да уточним още някои подробности. Но той, струва ми се, вече не ме слушаше.

Хвърлих се в стаята, но от Джейк нямаше и следа. Изтичах в спалнята, но и двата робота бяха изчезнали яко дим. Уилбър и Лестър си седяха в блажена самота.

– Нали ви казвах – обърна се Лестър към Уилбър, – че мистър Сам всичко ще оправи...

– Не вярвам на очите си – отзова се Уилбър. – Възможно ли е наистина да са си отишли? Да са си отишли завинаги? И при никакви обстоятелства да не се появят отново?

Аз изтрих чело с ръкав.

– Повече те няма да ви тревожат. Най-после се избавихте от тях.

– Прекрасно! – възкликна Уилбър. – Е, какво става с онази сделка?

– Сега – отговорих аз. – Минутка. Само да изляза и да се видя с онзи човек.

Добрах се до стълбите и постоях там малко, докато ми премине треперенето в коленете. Джейк със своите два робота за малко да разваля цялата работа. Искаше ми се да пийна както никога досега, но се страхувах да не закъснея. Длъжен бях да хвана доктора за гушата, докато не се е изгърсило още нещо.

Приближих се до колата.

– Колко мислиш, че мога да чакам? – раздразнено произнесе док.

– Наложих се да уговарям Уилбър, за да се съгласи – отговорих аз.

– И той съгласи ли се?

– Да, съгласи се.

– И тогава – опита док – какво чакаме?

– Десет хиляди долара – Казах аз.

– Десет хиляди?

– Това е цената на Уилбър. Аз ви продавам пришълеца си.

– Твоя пришълец? Той съвсем не е твой!

– Може и да не е мой – отговорих аз, – но каква е разликата! Само да му кажа думичка и никъде няма да тръгне с вас.

– Две хиляди – провъзгласи док. – И нито цент повече.

След пазарлъка се спряхме на 7000 долара. Ако бях пожелал да убия по този начин цялата нощ, бих измъкнал седем хиляди и петстотин. Но аз бях изтискан до изнемога и една глътка ми беше необходима къде повече от тази половин хилядарка. Така че се договорихме за седем хиляди.

Върнахме се в къщи и док написа чек.

– Ти, разбира се, сам се досещаш, че си уволнен – каза док, като ми го връчваше.

– За това някак си още не бях мислил – отговорих аз и отговорих честно. В ръката си държах чек за седем хиляди долара, а в джоба ми се мъдреше пачка стодоларови банкноти – колко пиене може да се купи с толкова пари!

Извиках от спалнята Уилбър и Лестър и казах:

– Старият док е съгласен да ви вземе.

А Уилбър отговори:

– Толкова съм щастлив, толкова благодарен. Надявам се, че уговарянето не се оказа прекалено сложно?

– Да, не много. Не поиска всичко.

– Ей – док ни огледа с кръвожаден блясък в очите, – какво става тук?

– Нищо особено – уверих го аз.

– На мен ми се стори...

– Ето ви го вашия пришълец – прекъснах го аз. – Прибирайте си го, ако искате. А ако вече сте премислили, аз ще се радвам да го оставя за себе си. Ще се намерят и други търсачи...

И му протегнах обратно чека. Стъпката беше рискована, но според мен беше крайно време да изблъфирам.

Докторът отстрани чека – той както и преди подозираше, че са го преметнали, само че не можеше да разбере в какво. Но и да изпусне Уилбър не искаше в никакъв случай. Видях, че вече всичко е претеглил и възнамерява, като държи пришълеца в сянка, да се издигне с негова помощ в обществото.

Наистина имаше една подробност, за която и не подозираше. Той не подозираше, че няма да мине много време и на Земята ще се появят други Уилбъровци. И аз се кикотех от сърце – наум, разбира се, – докато док грижливо извеждаше Уилбър и Лестър през вратата.

Преди да прекрачи прага, той се обърна към мен.

– Тук има нещо гнило – каза той, – но само да разбере каква е работата, ще се върна и ще ти одера кожата.

Не обелих и дума, просто стоях и слушах как стъпките им хрущят по чакъла на алеята. Когато чух, че колата замина, запътих се към кухнята и извадих бутилката.

Обърнах половин дузина глътки една след друга. После се отпуснах на стола до кухненската маса и се опитах да се съвзема. За тази цел изсуках още половин дузина глътки, но на почивки.

После се заех да размишлявам за всички онези Уилбъровци, които Джейк се съгласи да изпрати на Земята, и съжалих, че не успях поне малко да го издоя. Но аз чисто и просто не успях – той скочи и изчезна в мига, в който възнамерявах да пристъпя към работа.

Оставаше само да се надявам, че ще ги изпрати при мен – или пред навеса, или на алеята, – макар че той нищо подобно не беше обещавал. Какъв ми е интересът, ако той вземе и ги захвърли където му падне!

Недоумявах кога ще ги изпрати и колко ще се окажат в крайна сметка. Някакво време, ясно, че ще му потрябва – нали преди да ги изпрати на Земята, трябва да мине с тях курс на обучение. А що се отнася до броя им, тук се губех в догадки. От думите на Джейк горе-долу би следвало, че ще се съберат около двадесет, ако не и повече. С такъв отряд няма да бъде трудно да изкарам огромни пари, ако, разбира се, подхвамя работата както трябва.

Впрочем, като стана дума за това, и така се оформи кръгла сумичка.

Измъкнах от джоба пачката столонарови банкноти и се опитах да ги преброя точно, но не успях да запомня. Бях пиан, и то дори не в събота, а в неделя. Останал бях без работа, затова сега можех да се натряквам всеки ден, когато пожелаех.

Така си и седях, посръбвайки от бутилката, докато не изключих.

Събудих се от чудовищен грохот и не разбрах веднага къде съм. След известно време съобразих, че съм заспал до кухненската маса – вратът ми се беше схванал, а и махмурлукът ми беше, по-страшен не можеш и да измислиш.

Криво-ляво се вдигнах на крака и погледнах часовника. Девет и десет.

А грохотът продължаваше.

Добрах се от кухнята в стаята, после отворих входната врата. Вдовицата Фрай едва не се просна на пода – така яростно удряше по вратата.

– Самюъл – задъхвайки се, произнесе тя, – чу ли?

– Нищо не съм чул – отговорих й аз, – докато вие не започнахте да барабаните по вратата.

– Не това, по радиото!

– Вие знаете, по дяволите, че нямам нито радио, нито телефон, нито телевизор. Нямам време за всяка нова модерна безсмислица...

– За пришълците – каза тя. – За точно такива като твоя. За славните, добри, отзивчиви пришълци. Те са навсякъде. Навсякъде по цялата Земя. Те са много, където и да погледнеш. Хиляди. А може и милиони.

Аз се хвърлих покрай нея към вратата.

Пришълците седяха на всеки праг нагоре и надолу по улицата, ходеха напред-назад по места, а недалеч, на площадчето, се бяха събрали на групичка и си играеха, гонеха се с всички сили един друг.

– И така сега е навсякъде! – истерично каза вдовицата Фрай. – По радиото точно така и съобщиха. Те сега са достатъчно, за да може всеки на Земята да си има свой собствен пришълец. Е, не е ли чудо?

„Мръсният мошеник Джейк“ – изругах аз наум. А говореше, като че ли те са съвсем-съвсем малко, биеше се в гърдите – моля, цивилизацията им е толкова културна и свършена, че и хаховци почти не са останали...

Макар че, честно казано, бройка не беше споменавал. И може всички, които е изхвърлил на Земята, да са само пращинка в сравнение с числеността на цивилизацията им, ако се вземе цялата.

И тогава внезапно си спомних още нещо. Извадих от джоба часовника си и го погледнах отново. Беше само девет и четвърт.

– Мисис Фрай – скокнах аз, – извинете ме. Имам бърза работа и трябва да бягам...

Хукнах надолу по улицата колкото можех по-бързо. Един от Уилбървците се отдели от групата и препусна заедно с мен.

– Мистър – попита той, – нямате ли скърби, които бихте искали да ми доверите?

– Не – пропъдих го с ръка аз, – нямам никакви скърби.

– Или поне грижи?

– Грижи също нямам.

Тогава ми дойде на ум, че грижа има, и то още каква... И не само за мен, за цялата планета.

Защото с помощта на всички тези Уилбървци, които Джейк е изпратил на Земята, при нас скоро няма да остане ни един наш луд. Няма да остане никой, който да бъде от нещо опечален или загрижен. Ех, и такава скука ще настъпи, да не дава господ!

Но все едно, на мен не ми беше до това. Носех се по улицата с максимална скорост, колкото ме държах краката. Длъжен бях да попадна в

Довери ми своите скърби

банката, преди док да успее да анулира платежа по чека за седем хиляди долара.

КРАЙ

© 1960 Клифърд Саймък

Clifford Simak
Crying Jag, 1960

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/982>]